

VESZPRÉMI HIRLAP

POLITIKAI HETILAP.

AZ EGYHÁZMEGYEI IRODA HIVATALOS KÖZLÖNYE ÉS EGYHÁZMEGYEI HIVATALOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár: Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. (Tanítónak egy évre 8 kor.) Egyes száma ára 24 fillér.
Hirdetések ára: Egész oldal 32 kor., féloldal 16 kor. stb.

Felelős szerkesztő:

Hoss József dr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Veszprém, Egyházmegyei Nyomda. (Telefon: 61.)

Előfizetéseket elfogad és hirdetéseket felvesz: a kiadóhivatal.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők

Országos gyűlés.

(—a) Legnépesebb egyesületünk, a magyar katolikus népszövetség országos gyűlést tartott a fővárosban.

Érdeme s méltósága szerint országgyűlésnek is mondhatnók tanácskozásait, mert minden szárnyaló gondolat, igazságok erejét és tisztaságát csillogtató minden eszme s a lelkesedő szívekből kicsorduló minden gyullasztó érzés és erő egy édes, ragyogva világító cél fölmagasztalására, a magyar haza boldogítására egyesült ott.

A magyar nép anyagi életfeltételeinek gyarapítása s biztosítása, lelki és szellemi világának a keresztény kultúra s világszemlélet csodálatos hatalmával kialakítása: volt a megfeszített, komoly hozzáállásnak, a kath. reneszánsznak lendítő ereje, a kath. népszövetség megalkotásának szülőke.

Anyagi és szellemi megerősödés, Isten és a haza szeretetében vallásossá s magyarrá nevelt nép-társadalom megteremtése eszményi célja lehet minden államfejlesztő okos, nemes törekvésnek. Ez első sorban kulturmunka. Gazdasági erőben, lelki és testi épségben viruló nemzet kulturája azután a maga egységében s erősségében értékes politikai tényezővé is erősödhet. S ez az értékessége lényegbeli, mert a közélet terére

sohasem csábítja a politikai hatalom célja. Csak őrtállóvá teszi a kulturájában egyesült erkölcsi, anyagi s faji értékek feltétele s harci-készsége, bátor helytállásra tüzelhetik a megtámadással fölgujtott indulatok.

A vagyonos, művelt, vallásos nép csendes életfolyásában is hatalom rejtőzik. Akárcsak a békésen szaladó víz sodrában. Ez utóbbi nem tör sem a maga alkotott partkeretek, sem a sodrában szabályozó, hasznos erőmunkára kényszerítő zsiliprendszer ellen, amíg vízmennyiségét, sodró erejét természetes forrásai táplálják s amíg a zsilipgátat oktan, vagy gonosz szándék akadályául nem állítja a természetes, nyugodt haladásnak. A vagyoni s erkölcsi gazdagságban művelődő nép is békésen megfer törvényes keretei között. Hatalma rejtve rejtőzik s engedelmesen térül ebbe, vagy abba az irányba, amint az állami élet helyes céljai s érdekei szerint a törvényerő zsilipszabályozói irányítják. Rejtőző hatalma él s ez békés munkájának erőrezervoárja. Él, fokozódik és öntudatosabb lesz, mert érzi, hogy a korlátozó, irányító erő a maga belső erejének, hatalmának átrendszeresítése szabályozó, törvényes erővé, amely szándékában, törekvésében, szellemében vele összhangzatos, tervszerű és állhatatos. S ez így marad a természetes, a korszerű haladás és

fejlődés kulturát gyarapító életfolyásában is, amíg lélekrontó erkölcsi hatások, hamis jelzővel csábító szociális ámitások idegen áramlással nem dagasztják, feszítik a nyugodt életmederben haladó tömeg erőforrásait.

A kath. népszövetség is főképen kulturális egyesületnek alakult, hogy a kultúra erejével „a kedvező életfeltételek megalkotására, az összes testi, szellemi és lelki erők és képességek kifejlesztésére s a nép testi egészségének s lelki emelkedettségének megerősítésére” közreműködjön. Ez a munka tehát kulturmunka, amely szellemi s erkölcsi bástyákkal védett népjólétet teremti. Jólétet a vérbeliség révén összetartozó magyarságnak, amelyben munkára, áldozatra buzdító hatalom rejtőzik s amely hatalom minden jogtalan s méltatlan anyagi vagy erkölcsi támadással szemben politikai hatalommá is erősödhet.

A kath. népszövetség szervezi, szövetkezteti, erősíti a népet, hogy egységesen gazdagodjék, művelődjék. Ezt a nemzetvédő munkát még fokozottabban folytatja a háború után. A jövő törekvések irányát, gazdag tervezetét állította össze az országos gyűlés s abban a programban gyönyörűséget találhat minden magyar, felekezeti különbség nélkül.

Mi ez a program?

Ha kiesett a fenéksug.

Írta: Váth János.

A göztelen világ hajósa kiállt a partszélre s leste uri nyugalommal a szelet, hogy felvonhassa vitorláit s a szél nekifeszített hátával tolahassa. Az ingyen munkás robotosan teljesítette kötelességét. Lustán, cammogva hajtotta végre kötelességét, mint a szociálista kőműves, a vasúti munkásokai hajtói: hármat pihenünk, egyet teszünk, sokbért kérünk. Ha nem adnak, törünk-zuzunk. Ám e műveletet ingyen is sok és a lustaságból elraktározott erővel tesszük.

Hajós Pál ugyancsak nem tartozott a gözzel hajtató világ emberei közé. Azóta átok száján minden ige, mióta a masinás hajó kivette szájából a falatot. Vele együtt sok máséból. Az ugyan vigan dudál a falu alatt. Hogy halat vegyenek. Mekkorát fordult a világ. Azelőtt pár tizeddel felesége s a többi kishalász életépárja rikoitozta be ha nem is a balatoni faluk, de a szomszédos és más környékbeli községek utcáit hal-eladás céljából: halat, halat! A vitására aztán gyerek, kutya kilöködött szinte öklendés-szerűen az utcára.

Bár éles bizonyossággal hallották, hogy miben fáradoznak, de megkérdezték újra. A kutya pedig ugatott, fogta a fisért csaholással, bizony egy némely gyehennája foggal is. A kutya fogak pedig világkezdettől fényes, fehér szerszámként ismerősek. Senki nem emlékeztetett aranytömést kívánó odva-

sokra. A kőlyök huncutul kesztette a buzgó hazörzőt, hogy bemenekekedtette valamelyik udvarba a fisért. A kiskapu zárójának kattánása után néhány bahogással befejeztettek tartotta a kötelességteljesítést s hazaoldalgott. Vagy gazdaasszonya szoknyája mellett szeliden átbálagott a szomszédba vasárt látni. Ott igazi vendégként viselkedett. Megbujt s magában számlálgatta, hogy fontban, vagy kilóban beszél-e az asszonya s a vékas fisér. A kilónál több, halszálka igerkezett. Nem is emlíve a kiköpködött kenyeret, ami kutyáértrendben szintén az elsőrendű fogások közé tartozott falun.

Ennek a világnak befűlyt a Társaság. Mióta a kerület képviselője az országházban is szóval-tette, hogy a kismébrek szájából a kenyeret, a balatoni halfogyasztók talábol az egyik fogyasztási cikket vették ki az új szerződéssel, mely a kormány kezével alakult, a vontató, csavarosgözös elrikantja magát a falu alatt: halat! A hosszan meg-szaggatottságból ítelhetón fiséresen próbálja: halaat, halaat, halat! A halétesek tölthetik a talukat s a gyömrüket, mert van mit aprítani melléje. Hanem a halászgató emberek jórésze vedlésre szorult. Kaszakapa-bánóvá robotosodott, napszámosnak.

Istenem, az csak nehéz sor ám! Az élesen vágó napheven árnyékban sütkérezni, jó delelón pirítgatni a halat s a vetődött vendégnek az adott megvendégelésért inni a borát, illetve adni a fogásból már pénzen ötször annyit. Lám, akkor cserére itak az emberek.

A hosszú gözszipolás után odafaralt a göz-

hajóhidhoz a propeller és merte, kinek mi, kinek mennyi, kinek minő fajta kellett. Mig a halászok kihúztak, itt is, ott is kerítettek egyet-egyet, vehett mindenkin halászlének, paprikásnak, kirántottnak valót. Aki előbb abból élt, nem kereste a kikötőt. Talált holdas éjet, félreszó csúndörmentes tarlókat s tilosozott. Százból ha egyszer rajtavestettek. Neha csak megkergetés, hinarosok meg-lábolása, zsombékokban nyakig kuporgás, hogy a rájuk leső csósz kibőjörölhessek Maskor elfogatás, pár napi bezárás. De pergett a dob is s árverezett a végrehajtó. Ami legrosszabb, sokkal előbb padra került az uj csizma, mint a végelgyengülést várni lehetett volna.

Hajós Pál úgy odafeledkezett a szerzett kis fundusára, szőllejére, páskumára, hogy denevérnek lehetett volna mondani nagy elidegenedésében. A templomon kívül semmi régi szenvedélyéhez se huzott. Pedig nem volt tucathalász. Másképp nem vitte volna kormányosságig, ami a gazda után első tisztség volt.

Mikor összeakaszkodott a bérlőgazdával s odahagyta a bokrárt, nem birta ki szigonyozástalan. De a fiataliság! Most meg a tisztés őszége is inkább tisztos sárgás-zöldes szinegyelék; festőnek halás árnyalatváltozat. Ahogy halót foltozna, hónaljig tűrőzködve, a haján zilálna keveset a balatoni szellő, szakálla a mellére simulna munkájára hajol-tában s a nagy vizen öreges nagy vonalú nyugalom alkonyoskodna valami ó-zöld harmóniában. Festeni való volna.

HIVATALOS RÉSZ.

„Gyökeres átalakítása a gazdasági rendnek a szociális igazságnak megfelelően. A háború vérpárással levegőjében egy alak áll fénytől sugározva: a *harcoló* és a dolgozó nép. Nem volna igazságos, ha az annyi vértől termékenyített föld *másnak* hozna gyümölcsöt s ha nem igyekeznénk állami fönnmaradásunknak ezt a legbiztosabb alapját a honvédők érdeme és szilárd kezébe juttatni. A nép és föld között szorosabb kapcsolatot kell teremtenünk. Minél több embert tegyünk egy darab föld tulajdonosává. A föld a népek valódi eleme. Szorgalmazni kell szociális törvényalkotást, mert az államnak nem milliomosokra, hanem egészséges népmilliókra van szüksége. Nincs szentebb munka, mint megszervezni a népet, figyelemztetve kötelességtudásra, erős akarásra s hogy szeresse a jót s utálja a nemtelent. Kulturára, erkölcsre és hazafiságra kell nevelni a népet s felemelni az isteni világosság felé. A jól szervezett népet meg kell szabadítani a plutokrácia kiskirályainak tulkapásaitól s akkor az állam is megszabadul azoktól. Az értelmes, közgazdaságilag tanult, szervezett, jellemes népnek azután *meg kell adni* a jogait is...”

Gyönyörű program. Múlt volna a népszuverenitást kifejező népparlamenthez. De múlt a kath. népszövetséghez is, mely — minden katolikus büszkeségére — kezdettől fogva a magyar nemzet ideális és reális értékeit törekszik gyarapítani s katolikus jelzőre dacára is az egyetemes magyarság szebb, boldogabb jövődjéért küzd.

Lelkünkben kívánjuk, hogy erre a szép munkára a hazánkat egységben megtartó, megerősítő diadalmas béke korszakában minél előbb egyesítse a magyar nép millióit.

Sürgős jelentéstétel. A vallás- és közoktatásügyi miniszter sürgősen felhívta a kir. tanfelügyelőség útján mindazokat, akik szederfalevelet gyűjtöttek, hogy jelszék be mielőbb azt a mennyiséget, ami elszállításra vár. Azok pedig, akik nagyobb mennyiséget gyűjtöttek, azt is, mekkora az a megtérítési összeg, melyre a miniszteri utmutatás szerint számíthatnak.

Örökös jó, tempós életben teltek napjai. Néha-néha zökkentette őritőre egyszer a vihar, egyszer meg a jégtorlódás. Amaz a hajójukat kapkodta még vizen, őrítés közben. Engedő, fagyfeszítődőkor hideg ködöt uszított rájuk a bakonyi szél s az volt a szerencsésük, hogy a part felé hajtották őket. Másnapra galambösszégéből havasán ébredt. A vasszervezete megmaradt. A rendes életmód, a kitűnő levegő öregességét nem terhesítették el. Minek menne tilos halászatra. Birja még gyomra a disznó füstölt tetemét. Sok falut bejárt, sok krajcárt látott, párja körülötte tipeg. Rajta van az öregség nyoma. Zsémbe, kormányzó kiteszi a a reggelire való szalonát:

— Aptyuk, a faladéka!

Hajós Pál nagy kenyeret karéjozott rá. A félórás evésben a kis faladékat elcsipegeti falásnyi kenyérdarabokkal. A magához borból kortyint rá mértékkel.

Párja a sarokban kávéz a takaréktűzhely mellett. Ő segítette a fiserpénzekből kiegészíteni a háznak istállóval való megtérülését. A páskumot és szőlőföldesekét se örökölték. Szerezték. Mikor előállt Hajós valami fizetnivalóval, de a forrástól sejtette se volt aggó agyában, a kis asszonynak fehéredett az arca. Kitépett az első szoba almárihához s régi, fakó imádságkönyv falmetszetes ó szentjének társaságából, antiqua kővér betűnek katonás rendjéből kiszedte a rézkrajcárok, ezüsthatagos apróságából a kiterített nagy tizeseket. A szomorú fej betódottan ismerte el:

Pályázat. A *háthóti* (Zalam.) r. kath. iskola-szék egyik osztálytanítói állására, a f. hó 21-én megválasztottnak várattal visszalépése folytán a Veszpremi Hírlap 1916. november 26-án közzétett feltételek szerint 1917. évi február hó 20-ra újból pályázatot hirdet. Levélbeli megkeresésre bővebb választ adatik. *Király* Elek esp. pleb., isk. elnök.

Pályázat. A *mezőkomáromi* (Veszprém.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetek. Jövedelme: lakás, 2 szoba, konyha és mellékhelyek. 36 hold szántóföld egy tagban $\frac{1}{4}$ hold kert s több apróbb földek. A birtok erre az évre ki lett adva haszonbérbe 1981 koronáért. Ezen földből 6 holdat a hívek munkálnak meg és 40 gyalognapszámot szolgálnak: van legeltetési joga a közös legelőn. Párber címén: minden házaspár fizet 22 kg. rozst és 32 fillér lélekpenzt. Tűzifa megváltás fejében minden pár fizet egy koronát. Tandij kárpótlás 80 korona a hitközségtől. Alapítványokból 29 korona. Stóla körülbelül 100 kor. Kötelessége az osztálytanítóval egy a mindennapi mint az ismételő tanköteleseket vallás-erkölcsösen nevelni, az egyházi énekeket tanítani, a gyermekeket templomba vezetni, ott felügyelni, amint a díjlevélben elő van írva bővebben és az egyházmegyei nyugdíjgyűlés tagjává lenni. Pályázati határidő február hó 15. Választás 22-én. Az állás március 1-én elfoglalandó. Akik személyesen nem jelennek meg az énekpróbán 22-én, a pályázatból kizártnak. *Schlakker* Károly plebános, iskolaszéki elnök.

A Kath. Népszövetség 1916-ban. A Kath. Népszövetség e hó 21-én tartotta közgyűlését. A szövetség múlt évi működését jellemzik az alábbi adatok. A Szövetség a háború alatt is folytatta nemzettömörítő munkásságát, amelynek eredményeként a tagok száma az 1916-ik évben 31 ezerrel emelkedett úgy, hogy a Szövetségnek ma már 310.500 tagja van, köztük a legtöbb, vagyis 103.406 a Dunántúlról. A Szövetség saját szervezeteinek kiépítése mellett segítette kifejlődni a munkások szervezeteit, a szakszervezeteket, a szövetkezeteket, részt vett a Kath. Tanítók Egyesületének megalakításában s tanácsal és közreműködéssel mindenkinnek segédkezett nyújtott.

A tagdíjat az óriási háborús drágaság miatt 1 koronáról 2-re emelte a Szövetség. Teljes bevétele az elmúlt évben 428.391 K 37 fillér, kiadás 328.381 K 37 fillér volt.

Tagsági fizeteli, hivatalos közlönye, naptára röpiratai 3 millió példányban jártak be az országot, egyéb jellegű nyomtatványainak száma meghaladta a 700 ezret. Füzeteiben hitbuzgalmi működése

— Nálad anyuk nevedik a pénz! Én még sohasem kaptam vissza kevesebbet, mint amennyit adtam...

A pöttöny asszony korán haló szépségének jelei keveset kisimultak a cirógató elismerésre s kisemberek kisdolgának nagyratartásával hánytávetették meg az eshetőségeket. Azért is maradt meg Hajós szálás mivoltában öregségére, mert a búja-bánata a közléssel átszállott háramlóan a görnyedt asszonya vállára. Meg se hálhatott nála, Hajós is a szavára gyerekesen. Mikor halásznál járt, csak keveset adódott alkalom. Annak megszűntével kiterjesztette fehér lelleakarátának vitorláját s várta a szelet. Meg is indította.

— Aptyuk, fejjén meg. Aptyuk, vigye el a hizók moslékát. Aptya, menjén, adjon a baromfiaknak.

Az öreg Hajós ment, tette-vette, ahogy eleje szabták. A folytonos tibiábolásban elegendőt fáradozott. Jóízűen evett, jóízűt aludt. Míg asszonya folytonos gyomororrágásról, égésekről panaszkodott. A fiatalágban a kései öregséget visszafogott ételek boszulódtak rajta. Most a kávé se ízlik. Égést okoz. A disznótetemre meg gondolni se lehet. Patika, orvos nem használ. Persze zsémbe. Ráripban a csöndes emberre türelmetlenségében:

— Ejnye, hát nem hejába vénül, de nincs is ám helyén az esze. Vigye az utból a csávást!

Mindez nem rosszakarat. Csak rászokás, a felsőbbsegérzet enyhe kifejeződése. Mert ha önkénytelen panasz szakad az ura szájáról, elisrja

mellett főleg a háborús közgazdasági életet ismertette s szolgált tanácsal, utmutatással az ország közönségének. Jogvédő irodáját 1728-an keresték föl 2286 ügyben. A jogvédő iroda köre főleg a rekvirálás, hadisegély, zár alá vétel, özvegyi nyugdíj, rokkantsági ellátás, katonai felmentés, örökösödési ügy, hagyatéki eljárás stb. elintézésére terjedt. A vidéken 474 ügyvéd végezte a jogvédő munkát. A gazdasági iroda a gazdátársadalomnak tett megbecsülhetetlen szolgálatot. 340 mezőgazdasági gép vételét közvetítette több százezer korona értékben s jelentékeny ármérséklés kieszközölésével több ezer koronát megtakarított tagjainak.

Wilson üzenete.

A békevédők szövetsége. A municiószállító ipar és a szenátus.

Amit az Unió elnöke az európai háború befejezéséről a szenátusnak üzent, abban kétségtelenül a legmélyebb gondolat az, hogy az elnök az eljövendő igazságos és a nemzetek önjogosságán és öncélúságán felépített békét *sub specie aeternitatis* az összes kultúrnépek érdekközösségének a védelme alá akarja állítani. Ennek a nagy kulturgondolatnak meg van a prehisztorkuma.

Az idea nem új. Nem új abban az értelemben, mintha Wilson üzenetében vetődött volna fel először. Mindnyájan emlékezünk, hogy Grey, volt külügyi államtitkár, azon a lakomán, amelyet a semleges sajtó londoni képviselőinek a tiszteletére adott és amelyen a semleges közvélemény rokon-szenvének fokozására szánt beszédét tartotta (sajnos, ezt a közvéleményt nem kellett megnyernie, mert kezdet óta antant-barát volt), röptett világgá olyan gondolatokat, amelyek az Unió elnökének beszédében a mostani háború céljának kitűzésére emlékeztetnek. Majd egy nyilvánosságra hozott jegyzékében is tárgyalta ilyesmit.

Az angol diplomata tervei nem azonosak a Wilsonéval, annyira nem, hogy ég és föld köztük a különbség, csak emlékeztetnek rá. Grey eszmenetében ugyanis a békevédők szövetsége a következő gondolatok sorozatának szerepelt. Megverjük a központi hatalmakat, a világnak azon a darabján, amelyet mostani ellenségeink tartanak birtokukban, nemzetiségi és egyéb hangzatos jel-szavak alatt megosztjuk az azután az így előállt állapotokat az összes civilizált államok for-

magát tehetetlensége érzetében könnyen és tartósan. De erre ritkán adódik eset. Hirtelen rándulás s nagyobb emelésnél megerősítés mulóan jön s elmulik. Aztán kitarul a nagy vitorla s hajtja a gyenge szél. Ugy odafekszik, úgy odamélyül, hogy ráhajolhat s feszíti gyöngeségével és sok energiával. Sima a hullám. Csak a munkatorlódás barázdás felselésre emlékeztet. S a fehér gálya szeli, turja a gyenge fuvalatra. Leike fenéksulya el nem engedi billenteni félre. S gyúl a bronzfillér, nikkal, meg az ezüstkoronás. Kerül belőle városban lakó rokonnak, fiúnak, leánynak, templomnak, oltár, alamizsnára.

Hogy féltőn csendesen folyik minden nap, hogy nagy vitorlafeszítés, árbócrescés, kötel-szakadás nélkül elposványodna a tiszta vízű életük, való. Kis lelkeknel a kicsi hullám is nagy vihar-nak érzik. A folytonos diktálást megunja Hajós. Szólányítás, metszés egyéb pincszer körül meg-eső munka közben gyakrabban eped, gyakrabban ürül a pohár s mértékességének megárt. A bor másként láttat. A sötétzésűekben világosságot támaszt s nótát fakaszt a mizerére ferdült szájukra. A csöndes meglepődöttség rózsaszínű egét bemázolja tintával s ráúti vörös vignettáját: elégedetlenség.

Hajós Pál is így járt. A fenéksuly kiesett. A semmi viharra föl nem készült asszony a parancsolgatáshoz látott:

— A tehénnek ne adjon ám még abrakot; a borju ivott ám; a disznók is ettek. Vigyen egy vödör vizet a tilok vályujába...

mális garanciával örök időkre megrögzítjük. Menyire különbözik ez az elnök felfogásától, amely szerint, ha a hadviselők „győzelmi békét” kötnek, azt a legkiválóbb igazságtalanság nélkül nem lehetne a kulturálmok örökérvényűnek szánt jóváhagyásával és védelme alatt véglegesíteni.

Ha a diplomácia hivatása nem a komoly nemzeti, illetve emberi érdekek békés harmoniába hozása volna — a két dolog végső elemzésben egyre megy ki — hanem svindli és becsapás, akkor az angol tervben a világháború legfényesebb diplomáciai életét kellene szemlélnünk.

Arra is mindenki emlékezhetik, hogy Bethmann Holweg hogyan vágott elébe az angol agyfartóknak. A kancellár az Unió elnökéhez intézett iratban válaszolt Grey ötletére. Felajánlotta egy igazságos békeszövetség létesítéséhez a hozzájárulását, illetve amennyiben Németország vezetése elé nem gördítették lelküdhetetlen akadályok, a birodalom elnökségét egy ilyen szövetségben. Greynek pedig azt felelte, ha a civilizált népek garantálta világbéke kell, minek a háborút a végsőig elnyújtani — *itt a kezem...*! Az odanyújtott békejobbot John Bull ellökte magától, mert a haditérkép alapján köthető béke keresztül huzta volna önző számításait.

Tegyük fel, hogy Wilson proposíciói, amelyekre, mint a közeljövő eshetőségére ízenetében célzást tett s amelyekkel kétségkívül a szenátus elé terjesztett felfogását igyekszik majd megvalósítani, ugyanolyan elbánásban részesülnek Anglia részéről, mint a kancellár első készsége a békevédő világsszövetség megteremtésére. Mi következik ebből? A szenátus előtt napnál világosabban revelálódik, hogy Anglia felelős a további vérontásért, mert kizsákmányoló és egyoldalúan kikényszerített békét akar, dacára hogy egy igazságos és méltányos béke lehetősége adva van. Kérdés, a szenátus ekkor is a semlegesség megsértésének fogná-e fel azt, hogy a hadiszerekre vonatkozólag a kivettelt megtiltó törvényt hozzon. Eddig ugyanis azzal az okoskodással hártott el magától minden ilyen

törvényhozási aktusra irányuló felszólítást, hogy ez az antant ellen való legsúlyosabb nemzetközi jogsértés volna! Jó ezt tudni. Teljes lehetetlenség, hogy az elnök és a szenátus az ellenség ilyen kolosszális gonoszságát — mellett is a nemzetközi formái jogszabály kedvéért ségedkeztet nyújtson egy céltalan további vérontáshoz, amelynek a fekevesztett önzésen kívül semmi más magyarázatát nem lehet adni. Ha Amerika bekeszerző szerepét komolyan veszi, úgy a béke az antant közreműködésével, vagy a municióforrásától elzárt antant vonakodásával — de létrejön.

Dr. Horváth Ferenc.

Jásziék panasza s a magyar föld. Jászi Oszkar és társai az evolúció harmonijával hirdenk, hogy Magyarországon akkor lesz boldogságos élet, ha elkövetkeznek a „feudalizmus” végnapjai. Ez magyarosan annyit jelent, hogy Árpád földjén akkor fogamzik meg a szent liberálisizmus és demokrácia arany korszaka, akkor ragyog föl a nyugatosok eszmeinek napkelete, ha elkövetkezik a földet uráló történeti magyarság napnyugata. Pedig, mint az Új Nemzedék bizonyítja, Jászi Oszkár és társainak ma már nem lehet panasza a liberálisizmus hiányos érvényesülése miatt. Avagy lehet antiliberalizmusról beszélni ott, ahol a magyar faj turáni közömbössége, hogy ne mondjuk elhetetlensége miatt a gazdasági és politikai érvényesülés olyan méreteket ölt, mint Magyarországon? Ime a szomorú statisztika. Szabolcsban a földbirtok adója alapján a virilizált fele jásziék hívei: közül kerül ki, mert az 1000 holdon felüli birtokoknak 51·3%-a van kezükön. Hajdubán 46 ezer holdon felüli uradalomból 30, vagyis 65·2% jutott ilyen kezre. Utánuk Trencsen vármegye következik, ahol az ezer holdon felüli birtokosok 51·1 százaléka „radikális”. Azután jönnek Maramaros 47·3%, Baranya 45·7%, Bihar 44·3%, Turóc 40%, Jász-Nagykun-Szolnok 39%, Ung 36%, Zemplén 35·9%, Tolna 33·8%, Abauj 33·3%, Pest vármegye 33·2%-kal. Itt tehát a nagybirtokosoknál több, mint egyharmad része a „fejlődés” híve. Azután jön Borsod 32·4%, Fejér 31%, Somogy 30·7%, Szatmár és Ugocsa 30%, Heves 29·9%, Alsó-Fehér, Bereg 20%, Liptó 26·7%, Nyitra 25·6%. Ezek az elmaradottabb vármegyék, mert itt az ezerholdasoknak csak több mint 1/4 része intellektuális. A 100 holdon felüli birtok-

testeknél Szabolcs vármegye vezet a feudalizmus elleni küzdelemben. Ott tudniillik 761 száz holdnál nagyobb birtokból 522 van a „forradalmi haladás” kezén, vagyis 68·6 százalék. Ezek persze régi adatok, 1895-ről valók. Azóta több mint husz esztendő telt el, ebből három háborús, amely a magyar birtokstatisztika evolúciójában is valószínűleg duplán számít. Egész Magyarországon eddig csak a 100 holdnál nagyobb komplexumokból részben bérlet, részben egyenes tulajdon alakjában 5.970.140 katasztrális hold lett jászipártivá. Igaz, hogy ezzel szemben a hitbizományi birtok mindössze 2.529.206 katasztrális hold, de azért ne keseredjünk el. A többit majd elvégzik a nagybankok, amelyek tudvalevően szintén forradalmárook, a radikális fejlődés legelszántabb hívei.

A veszprémi Diákotthon.

Már a háború előtti években, amidőn a veszprémi áll. polgári fiúiskola tanulóinak száma a környékről vasuton bejáró tanulókkal nagyon megnövekedett, szükség lett volna olyan helyiségre, ahol a bejáró tanulói a tanítás után vonatjuk indulásáig nyáron is, de különösen rossz időben, télen meghúzhatták volna magukat. Így egyszerűen védve lettek volna az időjárás viszontagságai ellen, másrészt pedig a szabad időt helyes foglalkozással, helyes szórakozással tölthették volna el.

Ilyen helyiség hiányában azonban kénytelenek voltak vagy az utcán üldöngeni, vagy pedig a vasuti állomáson meghúzódní. Minthogy így teljesen felügyelet nélkül voltak, bizony panasz is volt olykor rájuk. Az Almádi felé indulók még elég szerencsések voltak, mert a vonatjuk d. u. 2 órakor indult. A Devecser és Cell felé indulók azonban órákon át kénytelenek voltak várakozni.

Ez volt a helyzet a múlt évig. Ettől kezdve az áll. polgári fiúiskolában a váltakozó tanítási beosztást kellett szervezni. E szerint amely osztály délelőtt részesült oktatásban, az a következő nap délutánján jön tanításra. A vasuton bejáró tanulóknak valóságos jótétemény lett volna, ha szabadidejüket megfelelő helyiségben, mondjuk napközi otthonban tölthették volna el, ha téli időben a vasutról való megérkezésükkor az iskolába menetelig fűtött szoba fogadta volna őket.

Tudomására jutott ez a helyzet dr. Óvári Ferenc urnak, az áll. polgári fiúiskolai gondnokság nagyrődmű elnökének. Rögtön segített a bajon. A Veszprémi Takarékpénztár Kossuth Lajos-utcai palotájában az udvari részen 2 szobát bérelt. A villamosvilágítást bevezettette, asztalokat, lócákat csináltatott. Még faliórát, könyvváltványról is gondoskodott. Az asztalokon itató mappá, íróolló, ténia van. A szobák a hidegebb napok óta fűtve vannak. E helyiségek, nevezzük Diákotthonnak, költségeiről ugyancsak ő maga gondoskodik.

Az Almádi felé induló tanulóknak valóságos áldás az Otthon, mióta a d. u. 2 órakor induló vonatjukat beszüntették. Ezeknek d. u. 1 órától 5 óráig kell a voatra várniok. De most már meleg szoba várja őket s az iskolán kívüli idejüket nem kell az ucai kóborlással, a vasuti állomáson való ide-oda bujdosással tölteniök. Fontos ez a jótétemény egészségi szempontból, de még üdvösebb nevelési jelentősége.

Eddig a vasuton bejáró gyermekek a tanítás végeztével az utcára szorultak. Azt pedig nagyon jól tudjuk, hogy az utca milyenné neveli a gyermekeket fogékony lelkét. Valósággal megméltelyezi. Most a Diákotthonban felügyelet alatt vannak. Ellátogat oda maga az Otthon megalkotója is. Az ottlevőktől meg a tanulmányaik felől is kérdezősködik. Gyakran megnézi az Otthont Gróff József tanár is.

A tanulók szépen beszélgetnek, olvasgatnak, tanulgatnak, vagy egy tanuló felolvas, a többi meg ráfigyel, sőt írásbeli munkáikat is végzik. Ebben rejlik a Diákotthonnak legnagyobb

Hajós tántorgón, alig billenve, de erőltetve az egyensúlyban állást-lépést, tett-vett. Valamit elétevesztett, szemrehányás járt ki érte:

— A pincéjének a teremtsét, ott fejejtette az esztét!

A készülő viharban táncoló vitorlás feloldalt fordult. Elvesztette egyensúlyát. A csendes szél-áramlatnak már oda se figyelt. Az egyenletesen hullámozó életük vizére vészes árnyék, furias alakzatok kísértethada zúdult. Tintás rémesség zúgott s vörös fej cikkázott át rajt:

— Azt a megszentölt nehumukját, hát én csak mindig szolgáló sorban?

A vödör repülni tanult. A csávás begurult a sarokba. A szabadkőnyha bolthajtásának alján dörgött dörgedelmes bősézséggel a szitok s az ég nevét csak tiszteletlenség érte...

A kicsi asszony utat keresett s kiosont a félig tárt ajtónyíláson. Csöndes munkáranoszintó szellőjével várt a csöndesebb, józanult napokra, a vihartombolás utánra. A vihar hirtelen jön, hamar elmúlik. A tartós, egyfolyvások szélre számítani kellett Hajósnénak, azzért be-betekintett hallgatózva a konyhába, szobába, istállóba, hol ura megfordult s kitomboltan józanodott a dolgához. A mámor keserny és leverő érzése már hatalmon gyeplőzte, észrevette a szívós asszonyka, de várt a torra. Ura bejött az istállói dolga végeztén és véreses szemmel nézett körül. A bor szagától prűszkolt, olyan kellemetlennek tetszett magának is. Az asszonyka nem zúgatta föl a hullámokat, hanem csöndes, kitartó módján, hízeltélen melegséggel vitte a kék abrosszal félig fűdött asztalra a párolgó étet:

— Aptya, egyék. Meleg étel nem árt. Ugyis éltelkedett...

Gondolta, de nem mondta, hogy üres gyomorra ivott s attól kótyagosodott meg.

Az ember megszédült a szótól, a gondosságtól. Lassankint tisztult a nézése. A gyomor mérgeztségén oldott a meleg, üdítő étel. Nagyot huzott utánna az odakészített friss vízből és elégedetten böföntett néhányat, majd a bicskájá hegyével piszkált a fogai között. Szólni nem szolt. Szégyelte, mert rájőzanodott előbbi oktalanságára. Ha nem látta is, de érezte, hogy a nekiszédült vízre föltámaszthatja vitorlását, kifeszítheti a kitomboltság után következő hosszú alkalmas időre a patyolatos vásznakat:

— Aptyuk, azt hinném, jót tenne keenek a lefekvés. Kinyugossza magát. Ugyis annyit huzott-vont máji nap...

Hajós nem szolt. Csak fölkelte áltéből s neki látott a vetkőződésnek. A vetett ágy elé tett háttas székre lerakta rendép felső ruháját, Csizmahuzásában segített az asszonya is, hogy fejébe ne szálljon a bortól összszavarodott vére s gyomorcsukója föl ne mondja rendeltetési szolgálatát. De megszokásából nem engedett. A levetett csizmát felétreve a jobb lábáról jobb felé a szék mellé, a balról balra s kapcarongyával megtörülgette talpát s úgy huzta ki nadrágja szárából a lábát. A térdig visszafordított nadrágot flanelbélésesen a többi ruhája fölé vette, hogy reggel korán sötétes homályban is kéznél találja. Mély, őszinte, de rövid „Uramisten segits meg”-et fohászokodva ágyába dűlt s horkolva elaludt.

A fenéksúly ilyen rövid helyrezökkenése után Hajósné elővette nagykapcsos, bőrkötéses imakönyvét s ókulája mögül áhítatot böngeztet lelkébe a kövér betűk összerekogatásából. Vitorlafeszítő egyenletes munkába hajtó erőt könyörögve...

nevelő hatása. Csendes viselkedéshez, munkálkodáshoz szoknak. A helyesen beosztott munkálkodásnak pedig erős kihatása van a jövő életre. Aki gyermekkorában megszokta a helyes foglalkozást, az majd ifjú, sőt férfi korában is munkás egyén lesz. Régi, de örökéletű igazság: amit Jancsi meg nem szokott, azt János soha sem fogja megszokni.

A munkás életre nevelni, szoktatni kell a gyermeket. Ennek a szerény Diákotthonnak megvan ez a nevelő hatása. Halásak lehetnek a tanulók, de köszönettel tartoznak dr. Óvári Ferenc országgyűlési képviselőnek a tanulók szülői is, sőt még a tanulók tanárai is a Diákotthon nemes szívre valló létesítéseért. *Gróff József.*

HIREK.

— **Adomány.** Bibornok Megyépspük Ur Ö Eminenciája a balatonfüredi szükségtemplom átalakítási munkálatainak fedezésére *kettőezer* koronát adományozott. Az építendő füredi templom alapja javára pedig *tízezer* koronát utalt ki.

— **Katonai kitüntetések.** Ő cs és apostoli királyi Felseje legkegyelmesebben adományozni méltóztatt

a *hadidisztiményes 3. osztályú Vaskorona-rendet díjmentesen:* az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül az ellenség előtt elesett dr. Török István nept. főhadnagynak;

a *hadidisztiményes 3. osztályú katonai érdemkeresztet:* az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismeréséül Fái Géza tart. főhadnagynak.

— **Városi tisztújítás.** Veszprém r. t. város tisztikara választás alá eső tagjainak megbízatása a folyó 1917. évi február hóban lejár. Dr. Véghely Kálmán a vármegye hivatalos lapjában pályázatot hirdet a következő állásokra: 1. A VII. fizetési osztálynak megfelelő fizetéssel, a IV. lakbérosztálynak megfelelő lakbérrel és évi 700 kor. fűtési és világítási pótlékkal egy polgármesteri állásra. 2. A VIII. fizetési osztálynak megfelelő fizetéssel, a IV. lakbérosztálynak megfelelő lakbérrel, a) két tanácsnoki, b) egy főügyési, c) egy főmérnöki állásra. 3. A IX-ik fizetési osztálynak megfelelő fizetéssel, a IV. lakbérosztálynak megfelelő lakbérrel és 400 kor. személyi pótlékkal egy pénztárnoki állásra. 4. A X-ik fizetési osztálynak megfelelő fizetéssel, a IV. lakbérosztálynak megfelelő lakbérrel, a) egy pénztári ellenőri, b) egy alszámvevői és c) egy közgyámi állásra. Ezen állások választás utján 6 évi időtartamra lesznek betöltve. Azok, akik jelenleg elfoglalt állásukra pályáznak, kérvényükhöz okmányokat csatolni nem tartoznak. Ugyanezen alkalommal a fenti állások betöltése folytán esetleg megüresedő más állások is betöltésre kerülnek. A pályázatokat február hó 10-ik napjának déli 12 órájáig az alispánhoz kell benyújtani. A választás, mint haljuk, valószínűleg február hó 21-én lesz.

— **Távozó hitoktató.** Kiss István az irgalmas nővérek intézetének és az állami polgári és kereskedelmi iskolának hitoktatója a zalapetendi plébániát elnyervén, eddigi munkaköréből távozott. Plébániáját a mult kedden foglalta el. Vonzó egyénisége, nemes gondolkodása, emelkedett kedélye nemcsak pályatársai, hanem világi ismerősei előtt is kedvessé teszik városunkban másfél esztendő tartózkodását. Eme tulajdonságai tegyék minél gyümölcsözőbbé fiatalon megkezdett önálló munkásságát.

— **Az Anna-kápolnának.** Sebők Sándorné Nagyzenitáról (Arad m.) 50 K-t küldött a veszprémi Anna-kápolna javára. A szíves adományért köszönetet mond ezen uton Schmidt Lajosné, akinek kezéhez az összeg érkezett. Rendelhetési helyére juttatja.

— **Adomány.** Dr. Óvári Ferenc országgyűlési képviselő a veszprémi iparostanonok ezévi jutalmazására 50 koronát adományozott. Fogadja a jólelkű adakozó a szép összegért a tanulósg névében az iskola tanszékének halás köszönetét.

— **Választás.** A berhidai iskolások a megüresedett tanítói állásra *Vegele Erzsébetet, Vegele Lajos dr. szentazéki jegyző* kedves hugát választotta meg.

— **A közig. bizottság ülései.** Veszprém vármegye közig. bizottsága meghatározta az 1917. évben tartandó rendes havi üléseinek napjait. E szerint a gyűléseket minden hó 10-én, a június havi gyűlést 11-én tartják. Az ülések d. e. 10 órakor, június, szeptember és december hónapokban d. u. 3 órakor kezdődnek.

— **Adomány a hadiotthon javára.** Gróf Wallisz Gyuláné Pápakovácsiról 5000 koronát küldött a Veszprémben létesítendő hadiárvaotthon céljaira.

— **A városházi hivatalos órák és a magánfelek.** Dr. Komjáthy László polgármester figyelemzteti a város közönségét, hogy magánfelek déli tizenkét órától egy óráig keressék föl a városi hivatalokat. Kivételt képeznek természetesen azok a hivatalok, amelyeknek — mint pl. a pénztárnak, adóhivatalnak, katonai ügyosztálynak — munkakörét éppen a közönséggel való állandó érintkezés tölti ki. A polgármester azért tartotta szükségesnek ezt a rendelkezést, mert a hivataloknak időhöz nem kötött látogatása nagyon akadályozta az eredményes munkálkodást.

— **Halálozás.** Özv. Szili Horváth Pálné szül. Terelmes Mariska f. hó 25-én Ráczalmáson meghalt. Az elhunyt holttestét Veszprémben szállítják és vasárnap, 28-án déli 12 órakor temetik el a felsővárosi temetőben levő családi sírboltba.

— **Hangverseny.** A Veszprémi Szinpartoló Egyesület művészeti pártolás és hazafiságból a veszprémi háziezredek árvi javára 1917. évi február hó 3-án szombaton este 8 órakor hangversenyt rendez. Műsor: 1. Hegedű szám. Hermann László. 2. Puccini: Ária. „Pillangó kisasszony” című operából. Diczelné Rác Erna. 3. Chopin: Scherzó; Mazurka; Csajkovszky: Barkarolla. Diczelné Rác Erna. 4. Diczelné Rác Erna. 5. Hegedű szám; Hermann László. 6. Kálmán: Tüzet rak a muszka tábor; Lányi: Levél a tanyáról; Csiky: A kozák. Diczelné Rác Erna.

— **Felolvasás.** A Veszprémi Iparoskörben f. hó 28-án vasárnap d. u. 4 órakor Szigethy Ferenc városi alszámvevő, a kör jegyzője *Városok fejlődése* címen felolvasást tart. A kör-tagokat és vendégeket ezen az uton hívja meg az elnökség.

— **A városi virilisek és képviselők.** A Veszprém városi virilisek me je joguk fennállását február hó 3-ig jelenítetik be az illetékes fórumokon. A később érkező bejelentéseket nem veszik figyelembe. A városi képviselők legutóbbi választását igazoló választmány február 6-án ül össze, amikor felülbírálják a választási eljárást. Az új városi közgyűlés február 14-én alakul meg.

— **Villanyvilágítás.** A városi hatóság, ha a megfelelő anyagot beszerezheti, megkezdi a villanyvilágítás belső fejlesztését. Sok család a villanybevezetéseknek csak a belső részekre gondolt azzal, hogy pincéjébe, mosókonyhába, kamrába is bevezettesse, takarékoskodott. Emiatt kell most azoknak is petroleum, akiknek villanyvezetékük van. A hatóság azonban kétrészesről világításról nem gondoskodhat az egész város részére. Ha beszerezheti a belső vezetékekhez szükséges anyagot, kívánatra hajlandó lesz a belső vezetek fejlesztésére. — Akik ezt elmulasztják, magukra vessenek, ha mellékelhelyiségeik világítás nélkül maradnak, mert a város a villanyra berendezett háztartások számára petroleumot nem utal ki. A villanyvilágítás még mindig korlátozott marad, mert a telep a várt nyersolajat nem kapta meg.

— **Petroleum.** A vármegye már átutalta Veszprémnek az említett 45 q petroleumot. A hatóság szétszította a kereskedők között azzal a korlátozással, hogy családonként egy hóra csak egy liter adhatnak ki. Több nem jut.

— **A háziszükségletek összeírása.** A rekivirálást január 15-én befejezték. Ennek munkálata azonban csak a *földselet* tünneti fel. A lakosság pontos, hiánytalan ellátása azonban szükségessé teszi, hogy a hatóság a meglevő készletről tudomást szerezhesen s ennek alapján irányíthassa a közszükségleti cikkek beszerzését. Az orsz. közélmezési hivatal elrendelte tehát, hogy a gabona, liszt-, bab-, kása-, cukor-, kávé-, zsír-, és tűzelőkészletet összeírják. Az összeírást Veszprémben is megkezdtek. Bizottság jár kerületenkint házról-házra s a helyszínen állapítja meg a jegyzői fel a készleteket. A bizottságnak joga van kutatást is tartania.

— **Cukor.** A város új cukorjegyeket oszt ki. Ezek már 70 kgos fejkvótával kényűdnek. A kereskedők azonban az egyhavi mennyiséget csak részletenkint adhatják ki. Egy részlet 1 kg-nál nagyobb nem lehet.

— **Bejelentés.** A kir. tanfelügyelőség felhívást intézett az összes iskolázékek elnökeihez, melyben bejelentést kéri annak, hogy az illető iskolában mennyi azoknak a tanulóknak száma, akik a hatodik osztályról vizsgálatot fognak tenni.

— **Az esküdtek névjegyzéke.** A veszprémi kir. törvényszék esküdtszéki tanácsa a febr. 19-én kezdődő esküdtszéki ülészakra f. hó 25-én sorolta ki az alábbi rendes, illetve helyettes esküdteket. A *rendes* esküdtek a következők: Ifj. Borsos Gábor földmives Csajágh, Halász M. János kisbirtokos Ősi, N. Tóth János földmives Lepsény, Ráczi Béla gazdatiszt Réde, Herczeg József kisbirtokos Zánka, Koma Károly kisbirtokos Balatonfőkajár, Kis Ernő magánzó Zirc, Dezső Zsigmond kisbirtokos Nagypirít, Nagy Imre erdőmérnök Bakonyháza, F. Mezei István földmives Fokszabadi, Heiner Sámuel vízmester Ősi, Nepper Rezső drogériás Pápa, Mórádi János kovács Orvonyes, Cseh Károly kisbirtokos Szentantalfa, Potyondai József vendéglős Alsóörs, Goldschmied Mór takarekpénztári igazgató Várpalota, Fai Ferenc magánzó Veszprém, Tillinger Sándor magánzó Várpalota, Kecskés József kisbirtokos Tüskevár, K. Kovács Gyula kisbirtokos Enying, Ráczkevi József kisbirtokos Szentkirályszabadja, Pollák Adolf mészáros Várpalota, Bódis József földmives Balatonkenese, F. Horváth Gábor földmives Alsóörs, Gombás Géza kisbirtokos Szentgál, Steiner Samuel korcsmaros Herend, Deutsch Lipót kereskedő Nagyvázásony, Karácson László földbirtokos Balatonbozsok, Kis István kisbirtokos Akali, Erdős János kisbirtokos Siófok. — *A helyettes esküdtek ezek:* Fehér Károly csapó, Steidl Antal cipész, Koller Sándor ny. alispán, Fix Gábor csizmadia, Molnár István bádógos, Fabb Károly építőmester, Rothauer Dezső olajgyáros, Pfeiffer Miklós magánzó, ifj. Csomai István földmives, Próder József ács; mindnyájan Veszprémből.

— **Hadiárvának.** Bakos Géza budapesti fodrász 5 K-t adományozott azzal a céllal, hogy azt a veszprémi 31. honvéd gyalogezred hadiárvaainak alapja javára juttassuk el. Kérésének már is eleget tétünk.

— **Jég.** Nem ismétlődött meg a tavalyi állapot. Lesz jegünk. A városi hatóság sürgősen intézkedett, hogy a város jegvermet megöltésék. Fontos érdek ez közegészségügyből, főképen járvány idején. A vendéglősök is hordathatnak jeget. Tavaly nyáron a sörök, borok nemcsak az árval, hanem melegségével is izgasztott. Most az ital ugyan még drágább, de meg lesz az a vigaszunk, hogy az árdragító korcsmárosokat jégre kívánhatjuk. Mert lesz jég.

— **Be kell hívni az árdragítókat.** Téli apó ugyancsak ránk köszöntött: hopp! itt vagyok! Jól tette, hogy jött s megszabadította a szegények könnyen szelelő cipőskéit a csataktól. Hát bizony hideg van, fázunk, de ez a várva várt hideg nem facsarja egy a szemünk könnyét, mint amennyire megrikat bennünket a tehetetlenség dühe a gonosz lelkű árdragítókkal szemben. Akik úgy tesznek mint a hiénák: holtakra rohannak. Mert hiszen a nagy drágaság összeroppantó ereje alatt már-már tehetetlenek, hullák vagyunk s csak a halotti takaró hiányzik. S ezek a gonoszok a ravasz lelkű lángeszű csalafintaságával kaparnak elő minden jogtalan, törvénytelen módozatot, hogy a fogyasztót nyúzzák, dögönyözzék, agyongyötörjék. Eiképedünk a köznelapok hirdásán, amely millió eldugásokról, árdragításról, külföldre csempészésről, sőt ez utóbbiban nyilvánvaló hazafutásról beszél, hiszen velünk háborúskodó ellenséget segített kenyérgabonával. S fejajdulunk, hogy nincs ezek ellen törvény, nincs fekező, korlátozó, büntető hatalom, amely a kedvét, a lelkét elfojtsa, elpusztítsa a napnap mellett reánk acsakordó árdragításnak. A brassói polgármester, úgy tetszik, megtalálta e kóros nyavalya alkalmatos orvosságát. Odaitűt, ahol fáj s ahol halálos lesz a seb. Ezen az úton még a vakaródzás sem segít. Megbénítja az idegeket, görcsösíti az izmokat s hápoztatja a lélekzetet. Bizony, bizony... mert azt javasolja, hogy *be kell hívni* az árdragítókat! Nincs az a vashámor, amelynek gözkalapácsa súlyosabban s pontosabban ütne oda, ahová kell, mint ez a pompás ötlet. Nincs az a kazamata, amelynek sorvasztó lehelletű sötét magánzárkaja jobban büntetne gonoszszágot,

mint ez a rákiáltás: *be kell hívni őket!* De nem ám a vig tobzódásnak, uras életem, mosolygó vidámságnak muzsikás szobájába, hanem az Istenre, lelki jóságra eszmélve, minden poklok gyötrelmeivel szentvedhető lövészárkok gyehennájába. Így van! A brassói polgármester utasította a rendőrkapitányságot, hogy minden férfi nevét, akit áru-üzoráért jogvényesen elítéltek, a polgármesteri hivattal azonnal közölje. Ha a katonai ügyosztály nyilvántartása alapján megállapítják, hogy az illető egyén hadköteles és közérdekből vagy jogos magánérdekből hosszabb vagy rövidebb időre a katonai szolgálat alól felmentett, akkor a város hivatalból fogja megkeresni a katonai parancsnokságot, hogy az üzora miatt elítélt egyént azonnal hívja be szolgálatra, mert elvesztette azt a jogosultságot, hogy mint nélkülözhetetlen polgári foglalkozásban meghajgjak. A brassói példa követendő volna és pedig visszaható erővel is. Itt nem lehet többé azzal argumentálni, hogy a lövészárkokba küldözgetés illetlen dolog, mert valóban úgy áll, hogy a hadköteles egyén elvesztette a jogosultságot arra, hogy a lövészárkoktól mentes legyen, ha ezt az előnyt a belső front gyöngítésére használja fel. Nemi elrettentő példák ezen a téren nem ártanak s az illetékesek gondoskodhatnak arról, hogy a „nem alkalmasok” is valamennyi hadimunkába fektessék azt az energiát, amit nem találnak az üzora terén használni a biztonságuk balga tudatában. Többet érne ez minden egyéb büntetésnél. A munka nélkül való meggazdagodás embereit semmi sem sújítja olyan keményen, mint a kenyérszermunka, amiből a kiuzsorázott társadalomnak van haszna.

— **Katonáink gazdasági kurzusának előadói.** Mult évi utolsó számunkban megírtuk, hogy a Veszprémvármegyei Gazdasági Egyesület a Veszprém-ben elhelyezett m. kir. honvéd labadozó osztály földmívelő legénysége részére három hónapi időtartamra terjedő mezőgazdasági tanfolyamot rendez. A három hónapos tanfolyamon megtanítja az egyesület szakképzett előadói kara a földmívelő katonákat mindazokra a tudományokra, amelyek a gazdasági haladásra, a falu boldogulását elő fogják mozdítani. A labadozó katonák gazdasági tanfolyamának vezetője *Kajdacsy Endre* gazdasági egyesületi igazgató, aki az általános és különleges növénytermesztést és a közgazdaságtant adja elő. *Havas Jakab* állategészségügyi felügyelő az állategészségügy és állatgyógyászatot, *Pilits Árpád* járási állatorvos az állattenyésztést, *Stierand Kálmán* püspöki uradalmi intéző a rét- és legelő-művelést, *Schön József* püspöki főkertész a gyümölcs- és konyhakertészetet, dr. *Vadnay Szilárd* megyei főorvos a falusi nép egészségének megővéséről tart előadásokat, különös tekintettel a nagy gyermekhalandóság megállítására. *Kletzár Miksa* árvaszéki főnök és dr. *Lenkey Dezső* főhadnagy, kir. járásbíró a telekönnyvi és árvaszéki eljárást népszerűen ismerteti, ezenkívül megmagyarázzák a falusi népnek a mezőgazdasági jog fontosabb intézkedéseit. Dr. *Barna Leander* főgimn. tanár elbeszélő történelmi előadásokat tart. Dr. *Sági Ede* főhadnagy ügyvéd-jelölt pedig „Egy év orosz fogságban” címen ismerteti a hadifogságban átélt élményeit.

— **Hatósági köles szétosztása.** A vármegye alispánja a Közelelmezési Hivatal által kiutalt kölesből a veszprémi járás részére 1700 kg.-ot, a pápai járás részére 3400 kg.-ot, a deveseri járás részére 1255 kg.-ot, a zirci járás részére 1255 kg.-ot, az enyingi járás 850 kg.-ot, Veszprém város részére 4675 kg.-ot és Pápa város részére 3400 kg.-t utalt ki s akként intézkedett, hogy a kölest közvetlenül azok a kereskedők kapják meg, akiket az illetékes hatóságok ilyenekül megjelöltek.

— **A közig. biz. albizottságai.** A vármegye közigazgatási bizottsága január 10-én tartott rendes házi ülésében a vármegyei közigazgatási bizottság albizottságait az 1917. évi szőlőlagi a következőképen alakította meg: I. Fegyelmi választmány, rendes tagok: Horváth Iván, Kranitz Kálmán, Óvári Ferenc dr. és Molterer János; póttagok: Sült József, dr. Magyar Károly. — II. Gyámügyi felelővitei bizottság, hivatalból tagok: vármegyei alispán, várm. főjegyző; rendes tagok: Kranitz Kálmán és dr. Óvári Ferenc; póttag: dr. Magyar Károly. — III. Adóügyi albizottság, elnök: Hunkár Dénes főispán, hivatalból tagok: várm. alispánja, várm. főjegyzője, várm. tiszti főügyész, m. kir. pénzügyi igazgató, vagy annak helyettese; választott rendes tagok: Koller Sándor, Kranitz Kálmán, dr. Magyar Károly és Reé Jenő; póttagok: Sült József, Wertheim Árpád. — IV. A vármegyei utadók és pótdók egyenlőkénti kivételére ellen intézett felszólalások

elbírálására hivatott küldöttség: dr. Antal Géza, Reé Jenő, Takách Ádám és dr. Bibó Károly. — V. Nyugdíjba lépő néptanítók megvizsgálására hivatott bizottság: dr. Óvári Ferenc és Takách Ádám. — VI. A vármegyei árvaszékek és a r. t. városok árvaszékeinek és gyámpénztárainak megvizsgálására hivatott küldöttség: 1. a vármegyei árvaszékekre: Kranitz Kálmán és dr. Óvári Ferenc. 2. r. t. Veszprém város árvaszéke és gyámpénztára: dr. Óvári Ferenc és Takách Ádám. 3. r. t. Pápa város árvaszéke és gyámpénztára: Sült József és Takách Ádám. — VII. Veszprém városi körház időszakai megvizsgálására hivatott küldöttség: elnök az alispán, tagok: dr. Óvári Ferenc és dr. Vadnay Szilárd. — VIII. A letartóztatottak feltétlen szabadságra bocsátása tárgyában határozni hivatott bizottságba: dr. Óvári Ferenc és dr. Bibó Károly. — IX. Közegészségügyi bizottságba: mernök, építész és gyógyszerész tagokul: Molterer János, Csomay Kálmán és Czermak Lipót. — X. Gazdasági albizottságba: dr. Magyar Károly, Wertheim Árpád, Jakóczy Géza és Thánka Sándor. — XI. Törvényhatósági tanácsba: rendes tagok: Bokrosy Viktor, Sulz László, póttagok: Csomay Kálmán és Pröder István.

— **A 18 évesek sorozása.** Dr. Komjáthy László polgármester közhírré teszi, hogy Veszprém-ben, az 1899. évben született, vagy adófizetés által Veszprém-ben illetőséget szerzett népfelkelők, folyó évi február hó 2-ik napján reggel 8 órákor, az Óvári-utcában, az iparos-tanoniskola földszinti 2 szoba helyiségeiben tartandó népfelkelési bemutató szemlén megjelenni kötelesek. Aki a bemutató szemlén alapos ok nélkül meg nem jelenik és elmaradását nem igazolja, a vedtörvény értelmében szigorúan fog büntetni.

— **Nyugdíjkerés.** Boronkay Miklós peremartoni körjegyző, tekintettel előrehaladt korára és betegeskedésére, nyugdíjazásért folyamodott. Kerényi Andor főszolgabíró Boronkay helyettesítésére és az összes jegyzői teendők ellátására *Luka József* okl. jegyzőt rendelte ki Nemesvámosról.

— **Kiutalt petróleum.** A petróleumi finomító r.-t. január hónapra 65 métermázsza petróleumot utalt ki a veszprémi járás részére. A kiutalt mennyiség a járás 35 községe között oszlik meg.

— **A rekiválás eredménye.** Veszprém vármegyében lefolytatott rekiválás összeredménye január hó 21-éig gabonában és lisztben 66.262 métermázszt tett ki.

— **Nevelői állás.** A pápai állami tanítóképzőben a nevelői állás üresedésben van. Akik az állásra pályázni óhajtanak, irataikat terjeszték be akár a veszprémi kir. tanfelügyelőségen, akár a pápai tanítóképző igazgatóságánál.

— **Közigazgatási bejárás.** A katonai kincsiár által Hajmásker állomástól a lövőtérre tervezett új iparvasút közigazgatási bejárását f. hó 23-án tartották meg Hajmáskeren. A vármegye és a közigazgatási bizottság képviselőiben dr. Véghegy Kálmán alispán és Molterer János műszaki tanácsos, a veszprémi járás részéről pedig Kerényi Andor főszolgabíró vettek részt.

— **Helyettes tanítókat keresnek.** Szirmai Miksa, Zalavármegye kir. tanfelügyelője felkérte a veszprémi kir. tanfelügyelőségét, hogy ajánljon helyettes tanítókat. Akik óhajtanak állást foglalni a végzett tanítónok, közül, jelentkezzenek a helybeli tanfelügyelőségen.

— **Nincs járvány.** Jelentettük a mult alkalommal, hogy Szentkirályszabadján járvány ütött ki. A főszolgabírói hivatalhoz érkezett híradás alapján *Sándorfi Miksa* ny. járásorvos, — aki privát ügyszereitől az orvosi teendőket mindig friss erőben végzi — kiszállott Szabadira s megállapította, hogy nincs járvány. Megnyugvással vesszük a vizsgálat eredményét. Így a veszprémiéknél nincs okuk az aggodalomra.

— **Diákkatonák bizonyítványa.** Jankovich Béla vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1892 — 1898. évfolyambeliéket pótszemleje és az 1899. évi születésűek szemléjére való tekintettel a középiskolai tanulók vizsgája tárgyában körrendeletet bocsátott ki. A rendelet, mely valamennyi tankerület főigazgatóságának szól, úgy intézkedik, hogy a pótszemlén bevált 1892 — 1898. évfolyamu tanulóknak a folyó tanév első felében tanusított előmenetelük alapján a bizonyítvány bevonulásuk előtt 3 nappal kiadandó. A VIII. osztályt elvégzett tanulóknak ugyanakkor az érettségi bizonyítványt is ki kell adni. Ezeket a tanulókat az 1916/17. tanév második felére esedékes tandíj és érettségi viz-

gálati díj fizetése alól fel kell menteni. A bemutató szemlén bevált 1899-es évfolyamu VII. és VIII. osztályu tanulók esetleges korábbi bevonulására való tekintettel elrendeli a miniszter, hogy ezekben az osztályokban a tananyag lényeges részei alkalmas összefoglalások után már f. évi február hó végéig befejeztessenek.

— **A Huray emlékbizottság.** Halbik Ciprián tihanyi apát elnöklése mellett értekezletet tartott Balatonfüreden. A szobormű kivételére már korábban *Rajki István* szobrászművész kapott megbízást és most a kivitel részleteiről folyt megbeszélés.

— **A csecsemővédő-tanfolyam elhalasztása.** Dr. Cseresnyés József ezen az uton is tudatja, hogy a Szombathelyen tartandó anya- és csecsemővédő női tanfolyam megnyitását február hó 26-ra halasztották el. Erről a pályázókat külön-külön is értesítik.

— **Hollandi sajt.** A H. T. r.-t értesítette a városok elemezési ügyosztályát, hogy nagyobb mennyiségű hollandi sajtot rendelt s ebből hajlandó átengedni a városoknak. Talán nem ártana, ha mi is érdeklődnénk a kereskedők részére igénybe vennék a H. T. figyelmességét. A hollandi sajt jó sajt, de a kereskedők nehezen jutnak hozzá. A város kisegíthetné őket.

— **Kávéár.** Az alispán rendelete szerint a kávéárak megállapított legmagasabb ára f. évi február 16-ig érvényben marad.

— **Furások Balatonfüreden.** Lóczy Lajos dr. egyetemi tanár, a Magyar Földtani Intézet igazgatója nagyarányú furásokat eszközöl Balatonfüreden, hogy a hírneves fürdő fejlesztése érdekében szükséges alapfölteleket növelje. A furások nagy sikerrel kecsegtetnek. A balatonfüredi téli fürdőélet igen élénk és az Erzsébet-udvar állandóan telve van fürdővendéggel. A fürdő további jövője érdekében a Szent-Benedekrend és egyik előkelő pénzintézetünk között beható tárgyalások folynak, amely ha sikeresen fejeződik be, Balatonfüred új és nagyarányú fürdőéletet fog megkezdeni.

— **Az alispán körrendelete.** Mult év dec. havának 28-án a székesfehérvári vasúti állomáson a vendéglős kutyája egy Veszprém felé utazó ismeretlen utast megharapott. A székesfehérvári rendőrkapitány átirata szerint az eb vészett volt. Vármegyénk alispánja felhívja a polgármestereket s főszolgabírákat s községi előjáróságokat, hogy ezt az esetet közé tegyék. Ily módon, ha a megharapott egyén megyebeli, alkalmat szerezhet, hogy magát védőoltásban részesíttesse.

— **A malmokban lefoglalt gabona.** A vámorló malmokban talált készleteket — magánosok örlésre küldött gabonáját is — lefoglalták s külön jegyzékbe vezették. Szükséges volt ez, hogy a törvényhatóság hatósági lisztre szoruló közönségének azt a fedezetet, mely vámgabonában jelentkezett, a vármegye területéről el ne szállítsák s hogy egyuttal megállapíthassák, vajjon az egyesek örös alatt levő gabonájában nincs-e lefoglalható fölösleg. Hogy e lefoglalás által mégis a vámgabona ok nélkül vissza ne tartassék s hogy az egyesek a malmokban talált gabonakészletükből az őket jogosan megillető részhez juthassanak, rendelet intézkedik.

E rendelet szerint a községek tegyék haladéknélkül közhírré, hogy mindazok, akiknek a rekiválás alkalmával a malmokban volt gabonakészletei ott lefoglaltattak és úgy tudják, hogy a lefoglalt készlet az ő házi és gazdasági szükségleteinek mennyiségét meg nem haladja, kérjenek a községi előjáróságtól belyegmentesen és ingyen kiállítandó kivonatokat azon adatokról, hogy a malmokban mennyi és milyen gabonája foglaltatott le. Ilyen bizonyítékok bemutatása mellett kérni lehet a járási főszolgabírótól a malmokban lefoglalt gabonájuknak egészben vagy részben való feloldását.

— **A vámorlás új rendje.** Az Országos Közelelmezési Hivatal elnöke új rendeletet adott ki, melynek értelmében a magánosok gabonájának kiórlási aránya 75%-nál kevesebb és 82%-nál több nem lehet. Ennek keretében kell a kiórlási százalékot helyenkint megállapítani. A porlós százalékat a malmok előbb levonhatják az egész mennyiség után. Eddig ugyanis az volt a szokás, hogy a vámor kivétel után történt a porlási százalék levonása. A jövőben azonban legfeljebb négy százalék lehet a porlási percent. Ennyit jogukban áll a malmoknak előbb levonni.

— **Egyházi Közlöny r.-t.** A magyar kath. papság lapja, amely a néhai szerkesztő, *Gerely József* és az ő örököseinek magántulajdona volt, a *Zichy János* gróf vezetése alatt megalakult Egyházi Közlöny r.-t. tulajdonába ment át s mint ilyen, teljesen újra szervezkedett. A lap főszerkesztője hírneves tudósunk, *Giesswein Sándor* dr., felelős szerkesztője *Hivatal József*, az Új Lap szerkesztője lett. A lap legutóbbi számában az új szerkesztőség gazdag programmal mutatkozik be.

— **Nyugdíjas tanítók segélye.** Dr. *Vértessy Gyula* kir. tanfelügyelő közlése a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter alábbi körrendeletét: Az Országos Hadsegélyző Bizottság elhatározása alapján, az e célra rendelkezésre bocsátott fedezet keretén belül módomban van az 1875. XXXII. és 1891. évi XLIII. t.-c. hatálya alá tartozó nyugdíjas tanítóknak (övöknak) és tanító özvegyeknek a támogatásra leginkább ráutalt egy részét 100 és 80 koronás egyszersmindenkori segélyben részesíteni. Ezért a segélyért hatósági bizonyítvánnyal igazolt teljes szegénység esetén bélyegmentes kérvényben a következő egyének pályázhatnak: 1. azok a tanító özvegyek és 16-ik életévüket még be nem töltött, teljesen szülőhőn árva, akik valamely kellék hiánya miatt önhibájukon kívül éhezőszerűen özvegyi nyugdíjat, illetőleg árvagyampénzt nem kapnak; 2. a nyugdíjas tanítók és tanító özvegyek, akik a) ellenséges betörés elől az 1915. év folyamán lakóhelyükről menekülni voltak kénytelenek és ezt hatósági bizonyítvánnyal igazolják; b) az 1915. vagy 1916. év folyamán költséges gyógykezelést igénylő betegségekben szenvedtek és akik ezt hiteles orvosi vagy gyógyszerári számlákkal igazolják; c) akik a háború vagy más elemi csapás folytán ingóságaikban érzékeny károsodást szenvedtek és ezt hatósági bizonyítvánnyal igazolják; d) akik saját magukon felül legalább még két keresetképtelen vagy önellő keresettel vagy jövedelemmel nem bíró és ellátásban nem részesülő családtagot tartanak el. Az alapul megkívánt hatósági szegénységi bizonyítványban a folyamodó családi állapota és keresetképtelen vagy önellő keresettel vagy jövedelemmel nem bíró és ellátásban nem részesülő családtagok száma mindenkor feltüntetendő. Az 1. pontban említett tanítóözvegyeknek és árva-
nak a néhai férj halotti bizonyítványát is csatolni kell. A kérvényt az állandó lakóhely szerint illetékes kir. tanfelügyelőségnek 1917. évi február 15-ig kell benyújtani. Budapest, 1916. évi december hó 28-án. A: miniszter helyett *Klebersberg* s. k. államtitár.

— **Fémtárgyak beszoigaltatása.** Mind-azok, akik beszoigaltatni köteles fémtárgyaikat — anélkül, hogy arra halasztási kaptak volna, vagy más oknál fogva — kellő időben be nem szolgáltatták, fémtárgyaikat f. évi január hó 31-éig a fémátvételi bizottságnak mulhatatlanul átadni kötelesek. A honvédelmi miniszter 23007—eln. 1916. sz. rendelete szerint azok, akik fémtárgyaik be nem szolgáltatásával eddig mulasztást követtek el, abban az esetben, ha fémtárgyaikat önként adják át az utólagos átvételekkel megbízott bizottságnak, azok eljárás megindításától mentesülnek. Ennek az utólagos átvételnek fogatósítása végett a fémátvételi bizottság *Veszprémben 1917. évi január hó 29. és 31. napjain mindenkor délután 3—4 óráig* fog működni a veszpremvárosi árvaszék 1. számú helyiségében, Tájékoztul ezúttal is közöljük, hogy a háztartásoknak, háztulajdonosoknak, egyesületeknek, kórházaknak, intézeteknek és testületeknek, továbbá szállodásoknak, vendéglősöknek, kávészónak, sütőknek és cukrászoknak mindenféle, az elől hivatkozott hirdetésekben felsorolt összes fémtárgyaikat (csak az egyszerű réz függőnytartókat nem) be kell szolgáltatniuk, míg az iparúzők és kereskedők a bejelentéskor volt készleteiknek 1/3-ad részét tartoznak beszoigaltatni.

— **A polgármester hirdeteménye.** A csont-központ r.-t. háborús közgazdasági feladata, hogy az állati csontok gyáripari feldolgozása útján a szappangyártás céljaira a csontszirt és szuperfoszfát műtrágya nyersanyagát, a csontlisztet elegendő mennyiségben megszerezze. Hazánk műtrágyaszükséglete évi 30 000 waggon, melyből a háborúban alig 2000 waggon áll rendelkezésre. A műtrágyagyártás, melynek a tengeri utak elzárása óta egyedüli nyersanyaga a csont, csak úgy fokozható, hogy a lakosság széles rétegeiben is közismertté válik, hogy az állati csont a háborús viszonyok közt jelentékeny értéket képvisel és azt időben nem szabad, hanem az ipari feldolgozás céljára kell bocsátani. A termőföld 1 kg. csontért 3 gramm

kenyeret ad, mint terméstopplettet. A közfigyelmet a tényekre azért hívja fel, hogy az egyes háztartásokban, vendéglőkben, mészárszékekben stb. a csontot ne dobják el, hanem gyűjtsék össze és adják el azoknak a kiskereskedőknek, vagy házállóknak, akik a csont bevásárlásával, a csont-központ r.-t. megbízásából rendszeresen foglalkoznak.

— **A munkanélkülieket berendelik hadimunkára.** *Hazai* Samu báró honvédelmi miniszter leiratot küldött a törvényhatóságokhoz, amelyben utasítja a katonafelügyelőségeket, hogy az összes munkanélküli munkásokat írják össze és azok névsorát az illetékes népfelkelő parancsnokságokhoz terjesszék fel. A leiratban megemlíti a miniszter, hogy igen sokszor előfordult, hogy az 1912. évi LXVIII. t.-c. 18. §-a alapján, üzemük folytatására kötelezett vállalatok magas bérigéretei dacára sem tudtak munkásokat kapni. A dolgozók közül vagy önhibájukon kívül hosszabb idő óta munkanélküli egyéneknek kell kirendelni ezekre a munkákra. Mindazok, akik katonai szolgálatra alkalmatlanok, külön számbaveendő és számszerűleg kimutatandók.

— **Konyhakert a tisztviselőknek.** Pápa város négy hold földet hasított ki az alsóvárosi temető mellett tisztviselők részére. Egy-egy tisztviselő 100 nyegyszögöl kertes földet kap. A város ezzel a tisztviselők sorsán kíván segíteni. Olcsó bérlettel annyit termelhettek, hogy a legszükségesebb konyhateményért nem kell a drága piacot fölkeresniük.

— **A kávé pótlása.** A kávé drága. Sőt a drágánál is drágább, mert nincs. A gazdaasszonyok pótszert hoznak. Akárcsak a dohányosok a nagy inség idején, amikor is diófalevél, lucerna-leve, meggyfalevél füstjét ergette az agyarak közül. Az asszonyok egyik kávépótszere az árpa. Tiszán is jó és egészséges. Valósággal idegcsillapító. Pörkölés előtt meg kell mosni s szárítás nélkül serpenyőbe tenni. Csak vigyázni kell nehogy megégjen. Annyi pótkávé kell hozzá, mint a valódi kávéhoz. Aki a pótkávéval mellesz akarja, több árpakávé vegyen a főzéshez. Nagyon jó kávépótszertartják a rozst s az erdei makkot is. Az utóbbival már jó régen hamisították a valódi pörkölt kávé. Ennek egyike sem kerül kilónként 19—20 koronára.

— **A Balaton kikötői.** A Balaton megépített kikötői átlagosan két méter mélyre vannak kikötve, a Balaton közép vízállása alatt. Az egyes kikötők további számadatjai ezek. A *sídfői* kikötő hossza 200 méter, szélessége 20—80 méter. Kikötött rakpartjának hossza 130 méter. Védett területe 2.5 hektár. A *fonódi* kikötő kiépített rakodó partja 200 méter. Védett területe 1.5 hektár. A *balatonföldvári* kikötő védett területe 1.8 hektár. A *balatonboglári* kikötő kiépített rakodó partja 260 méter. Védett területe 2 hektár. A *balatonszemesi* kikötő rakodó partja 90 méter. Védett területe 3 hektár. A *révfülöpi* kikötő rakodópartja 112 méter. Műtán minden hektáry területen átlag 20 hajó fér el, az eddig megépített kikötők védett területein is több, mint 200 hajó talál jó és biztos menedéket.

— **Nem szabad élelmiszert küldeni kórházi betegeknek.** A kereskedelemügyi miniszter utasította a postahivatalokat, figyelmeztessék a csomagok feladót, hogy a katonai kórházakban ápolott betegeknek élelmiszert bevinni nem szabad. A kórházak az ilyen csomagok átvételét megtagadják. Minthogy a mai bizonytalan szállítási viszonyok mellett a csomagok élelmiszertartalma a visszaküldésnél a megromlás veszedelemének van kitéve, a szabály szerint el kell adni, esetleg meg kell semmisíteni.

— **Mégse emelik a hadisegélyt.** Híre járta, hogy a pénzügyminiszterium az összes pénzügyi hatóságokhoz és szervekhez leiratot intézett s abban sürgeti, hogy a hadisegély ügyét vegyék beható tanulmányozás alá s észleleteikről tegyenek sürgősen jelentést, mert a kormány emelni szándékozik a hadisegélyt. A kormány, mint értesülünk, nem bocsátott ki ily rendeletet s ez a hír a pénzügyminiszteriumnak 1915 március havában kibocsátott körrendeletével azonos, de két évvel későbbi dátummal ellátva. A kormány legnehezebb problémája ez, mert hiszen az az összeg, amit a kormány hadseregére naponként kifizet, már ma is meghaladja a kétfélmillió kétszáz ezer koronát s ez az összeg, az újabb behívások folytán csak emelkedni fog. A kormány ezen úgy segít, hogy a hadisegélyző hivatal támogatását veszi igénybe. Ez a

hír sok szegény asszony jogos reményét semmisíti meg, kik a segély emelésétől vártak tarthatatlan helyzetük jobbrafordulását. Mert a hadisegély a városokban annyira kevés, hogy abból megélni csakugyan nem lehet a legegyszerűbb igények mellett sem.

— **Most jelent meg a háborús irodalom egyik leghasznosabb terméke: *Hadi özvegyeink és lednyaink jövője*. 50 új életpálya oklevélműlkeknek. Ára 50 fill. Írta: özv. *Báthory Nándorné*. — *Bárczy* polgármester előszava szerint bemutatja nekünk azt az új típusát a magyar nőnek, amelyik a bér munka becsületes, pontos és tökéletes teljesítésével szerez magának és fajtájának új megbecsülést, új boldogulást, új dicsőséget.**

— **A királyi leirat fakiszimilijének terjesztése.** A királyi pár elhatározta, hogy Szent István koronájával való megkoronázása alkalmából sajátkezűleg irt és aláírt üdvözlő sorokkal köszönti hű Magyarországot. Az üdvözlő irat fakiszimilijének terjesztésével a m. kir. honvédelmi miniszterium hadsegélyző hivatalát bízta meg. E hivatal a magyarságra néve kitüntető kézirat mását levelezőlapokon bocsátja országga. A hivatal megcímelve elküldi mindenkinek, aki ez alkalomból legalább egy koronát fizet az elesett hősök özvegyei és árva alapja javára. Az alispán felhívja a polgármestereket s községi előljárókat, hogy az összegyűjtött cimanyagot s a megváltási összeget közvetlen a m. kir. honvédelmi miniszterium hadsegélyző hivatalának (Budapest, V. Akadémia-utca 17.) küldje meg. A hivatal a levelezőlapokat a közölt címekre lebélyegezve haladéktalanul postára adja.

— **Az „Élet” szépirodalmi és művészeti hetilap.** (Szerkesztő *Andor József*) gazdag tartalom, érdekes és aktuális képek egészítik ki. A kiadó lapot melegen ajánljuk olvasónk figyelmébe. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. Fehérvári-ut 15. — Előfizetési ár félre 10 kor. Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

— **A hadifoglyok munkaerejének kihasználása.** A pozsonyi katonai parancsnokság tudatja, hogy a hadipar és mezőgazdaság hadifoglyok szükségletének rendkívüli módon való meg növekedése folytán nem igen van kílátás arra, hogy a törvényhatóság részére eddig kiadott hadifoglyok száma szaporítható legyen. Ezen körülményre való tekintettel az alispán felhívja a r. t. városok polgármestereit, továbbá a községi és körjegyzőket, értesítsék az összes érdekelt munkaadókat, hogy a hadifoglyok munkaerejét gazdaságaikban a lehető legjobb használatuk ki, s hogy a hiányzó munkaerőt a nők és gyermekek munkaerejével, valamint gépek alkalmazásával igyekezzenek pótolni.

— **A „Vasárnapi Ujság” minden száma gazdag tartalommal jelenik meg. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 5 korona, — a „Világ-krónikával” együtt 6 korona. — Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-utca 4. szám). Ugyanítt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára félre 2 korona 40 fillér.**

WELLNER GYULA

készíti a fogtechnika legremekőbb specialitását. **VESZPRÉM, Rákóczi-tér 22**
Foghuzás • Műfogak • Fogtömés

Időgen helynevek magyar alakja.

Évekkel ezelőtt a földrajzi társaságok nemzetközi értekezletén hangzott el a kívánság, hogy a földrajzi tulajdonneveket időgen alakjukban kell használni. Ez a megállapodás az államhatóságok hozzájárulásával alkalmazást talált a gyakorlatban. Így kerültek az időgen helynevek térképekre, földrajzokba, postai címtárakba. Minket magyarokat kelemenlenül érintett a dolog, mert sok időgen helynévre megvolt a mi sajátos, történetileg kialakult s nyelvünkünk részévé vált magyaros alaku helynévünk s ezeket most féltre kellett tennünk.

Ebben az időben b. emlékt. *János* Agoston lapunk után védelmére kelt a régi, közkeletű, magyar alakú fejlődött földrajzi neveknél. Magyar lelkét bántotta, hogy nyelvünk szegényebb lesz a századok alatt meghonosodott nevekkél, amelyek közül akármennyi nemzet történeti vonalozásában is vannak a régi magyar dicsőséggel. Kálmán

királyunk nem Veneciától, hanem *Velencétől* kapartotta el Dalmáciát és Mátyás király sem Wient foglalta el, hanem *Bécs*et. A kuruc Balogh Adámnak Murza Iova se Wient alját, hanem *Bécs alját* nyárgatta. Szilágyi Erzsébet szerelmes könnyel telebsírt leveleit nem Praha, hanem *Prága* városába küldte.

Száz meg száz vonatkozást találunk nyelv-kincsünkben a megmagyarosított idegen helynevek s a magyar história eseményei között s ebből az okból igazán öröndetes, hogy a Magyar Tud. Akadémia fölborította a fentebb említett nemzetközi megállapodást. Elhatározta t. i., hogy kiadványaiban azokat az idegen helyneveket, amelyeknek az *irodalomban* és a *közeletben* magyar alakjuk fejlődött ki s terjedt el, *magyar szövegben* magyaros alakjukkal nevezze meg. Hasonló intézkedés végett a kormányt is megkereste. A belügyminiszter hozzájárult az előterjesztéshez és elrendelte, hogy a hivatalos iratokban is az Akadémia példáját kövessék. Rendeletének jellemző része így hangzik:

Az Akadémiát erre az állásfoglalásra az indította, hogy a földrajzi tulajdonneveknek eredeti, azaz idegen alakjukban való használata mindig következtelen marad, azonfelül egészen elszigetelt dolog is, mert egyetlen nyugati művelt államban sincs példája sem a hivatalos, sem az irodalmi nyelv használatában; amellét történetileg gyűlt és alakult szókincsünk fogyasztását és szegényítését is jelenti, és irodalmi stílusunk tisztaságát rontja; viszont az idegen helynevek magyaros alakjai történelmi, művelődési, hadi és politikai érintkezések emlékei, kiírásukkal vagy elfeledésükkel tehát veszendőbe mennek a velük összeforrt emlékek is és romlik, gyöngül a nemzeti életünk szempontjából annyira fontos történelmi tudat.

Ezeknek az érveknek és szempontoknak helyességét elismerve, a Magyar Tudomány Akadémia kívánsága indokoltnak és helyesnek mutatkozik s ennél fogva szükségesnek tartja, hogy a vezetések és felügyelet alatt álló összes hatóságok, hivatalok és intézetek a Magyar Tudományos Akadémia előbb említett határozatához alkalmazkodjanak, vagyis a hivatalos kiadványokban és szövegekben az idegen földrajzi tulajdonnevek magyaros alakját használják és az idegen elnevezést a hivatalos kiadványokban legfeljebb csak a magyar alak után, zárójelben említsék meg.

A horvát-szlavonországi községeknek és városoknak neveit a Horvát-Szlavonországgal való közös vonatkozásokban, valamint az említett országok hatóságaival való érintkezésben a hivatalos megállapításnak megfelelően kell használni, — minden egyéb hivatalos kiadványban és szövegben azonban ezek a nevek is magyaros alakjukban használhatók.

A rendelethez csatolta a miniszter a leggyakrabban használt földrajzi nevek jegyzékét, amelyből mi is leközlöljük az ismertebbeket.

Városok, helységek: Bécs (Wien), Bécs-Ujhely (Wiener-Neustadt), Bukarest (Bucuresti), Drezda (Dresden), Drinápoly (Edirne), Génua (Genova), Haga (S'Gravenhage), Jeruzsálem (Elkudsz), Kairó (Masr ei Kahire), Karolyváros (Karlovac) Konstantinápoly (Stambul), Koppenhága (Kjöbenhavn) Krakkó (Kralow), Lipcse (Leipzig), Lisszabon (Lisbos), Nándorfehérvár (Belograd), Nápoly (Napoli), Padua (Padova), Pétervárad (Petrovaradin), Prága (Praha), Rodostó (Tekirrdagh), Szentpétervár (Petrograd), Sziszek (Sisak), Turin (Torino), Varasd (Varazdin), Varasd-Toplicz (Varazdinske Toplice), Varsó (Warszawa), Velence (Venezia) Zágráb (Zagreb) Zimony (Zemun).

Amely városoknál kétféle idegen elnevezés közt van választás, a megszokottabbakat kell használni. Például: Antivári (nem Bar), Antwerpen (nem Anvers), Buccari (nem Bakar), Caropago (nem Bag), Dünkirchen (nem Dunkerque), Florenc (nem Firenze), Genf (nem Genève), Órac (nem Grecz), Lütich (nem Liege), Milánó (nem Mailand), Nizza (nem Nice), Ragusa (nem Dubrovnik), Szerajevo (nem Sarajevo), Szkutari (nem Skadar), Terzattó (nem Trsat), Úszkáb (nem Skoplje).

Az olyan szerb-horvát helyneveket, amelyeknek magyar nevük nincs, a magyar kiejtésnek megfelelően, magyar ékezetekkel kell írni.

A dalmáciai városok az irodalomban eddig is megszokott nevükön nevezessenek, pl. Castelnuovo (nem Ercegnovi), Skardona (nem Skradin).

Kíváncsok, hogy az idegen helynevek és földrajzi nevek jelzői, ahol csak lehetséges, magyarul irassanak, tehát így: Kis-Brezovec, Majna-Frankfurt, Odera-Frankfurt, Új-Foundland, Új-Amsterdam stb.

Háborus járvány.

Harmadfel esztendeje már, hogy az egész világ ellen nemzedékeket megőrlő viaskodásban áll ez az ország. Karjának egészséges erejével és szívének engedelmes türelmével védelmezi a magyar ezt a földet, amely drágább minden másnál. Bátor szívével és acélos karjával mindenütt első volt az elsők között: Litvánia ingoványában, Flandria vizenyős talaján, hóval borított olasz hegyek felett, a perzselő, hősgű Szentföldön és a tisztesség útjáról letért oláhok hazájában.

Még folynak az elvadult tusák és tombolnak a tébolyodott marcangolások, de az egész világ fojtott várakozásokkal lesi, mit hoz a közel jövő? A lelkek égő parázson hánykolódnak és lázas figyelemmel várják a tavasz közeledtét, az utolsó, a legkeményebb próba idejét. És ebben a nagy földindulásban, amikor hőseink két kézzel verekednek és ha száz kezű volna, mind a százban kardot tartanának, ebben a nagy, jövőt alapozó nemzeti munkában idehaza az elvadult állapotok is szorongással töltik el a szíveket. Az uzsora, a hihetetlen erkölcsi zűllés elpattanásig feszített idegeinket a legsúlyosabb és legfájdalmasabb gondok elé állítja. Az aggódó és az élet viharában remegő lelkék naponta látják, hogy tisztességtelen, lelketlen, kapzsi kereskedők erkölcstelenül nagy hasznokat zsarolnak ki ruha, cipő, fa, szén, zsír és más, az emberi élet fenntartására mulhatatlanul szükséges cikkekért. Visszaélnék a háború szomorú viszonyaival és az ithonmaradottak kiszolgáltatottságát és szenvedését kapzsi gonoszságukkal még fokozzák. Pirulásra kényszerít minden tisztességesen gondolkodó embert Magyarország kereskedelmi életének sivár erkölcstelensége.

A háború a szociális és gazdasági életben rendkívül sok szennyet kavart fel. Ilyen az elsőrendű élelmickek árának mesterséges felhajtása, a kereskedelem világában fájdalmasan gyakori visszaélések, készletrejegetések, hamisítások és csempészések. Szégyeljük magunkat ezekért az erkölcsökért és szégyeljük a tehetetlenségünket és naivságunkat. Nincs merészség odaütni, ahol a pestises járvány fészke rejtőzik? Más háborúk következményei a különféle járványos betegségek voltak; ennek a harmadfélves harcnak járványa a sok visszaélés, amelyen pedig nagyon hamar és játszi könnyedséggel lehetne segíteni. Életbe léptették a legszigorúbb rendszabályokat, tehát alkalmazni kell azokat nemcsak a közönség megvédelmezése, de a magyar kereskedelem becsületének megtisztítása érdekében is.

Ez a háborús járvány, ez az erkölcsi elvadás már annyira kifejlődött, hogy becsületes szegényeket vesztegetnek meg és pénzük erejével a becsületességbe taszítják, míg az értelmi szerző nemcsak veszély nélkül, de kedélyes biztonságban üzi tovább bűnös üzsöket. Sürgős és radikális orvosságra van szükség. A csalások, a félrevezetések, a kijátszások tömegében a legteljesebb szigorú kell alkalmazni, azt, amelyet a közmorál megkövetel és a büntetésnek nem a bűn abszolút súlyát, hanem elterjedtségét kell mértékül venni. Erélyes retorziót követelnünk, nehogy a dicsőséges hadjárat egy erkölcsiileg elpusztított nemzetet legyen. A háborúnak ezt a járványát erőnk minden megfeszítésével ki kell irtani. Az elvadult erkölcsök vad tivornyáinak gőzén keresztül az igazság keze szólaltassa meg a temetési harangszót, hadd üsse homlokunk az erkölcstelenséket a keserű kijózanodás, mert ez az ezereves, vértel itatott magyar föld, ez a jajszóval telített magyar levegő megköveteli ezt a tisztogató munkát. Lázás figyelemmel várja mindenki, mi fog történni? Megnyílnak-e a kapuk, amelyen áll az igazság tüze elpusztítja a becsületet és boldogságot letipró spekulánsokat, az egész nemzetet elpusztítással fenyegető háborús járványt.

A háború krónikája.

Január 21. Nanestí helységet Nomoloasától nyugatra német ezredek rohammal elfoglalták. A Susita-völgytől északra orosz és román csapatok tegnap is támadtak. Mind az öt rohamuk megíusult. Az ellenség ez alkalommal súlyos, véres veszteségein kívül 400 foglyot is veszített. — Az olasz harctéren nincs változás.

Január 22. A Nomoloasától nyugatra lévő nanestíi hídfő elfoglalása alkalmával csapataink 556 foglyot, két géppuskát és 4 aknavetőt szállítottak be. A Mesticanestii szakaszban az orosz tüzérség erős tüzelést intézett állásaink ellen. Az utánuk következő támadási kísérletek már csírájukban megíusultak. Egy osztrák-magyar repülő egy ellenséges repülőgépet Mármaroszigetnél leszállásra kényszerített. — Az olasz- és a délkeleti harctéren a helyzet változatlan.

Január 23. Az Odbesti hegységben visszavertünk ellenséges földérintő csapatokat. Volhyniában Mielnicától keletre katonáink meglepő támadással benyomultak az oroszok árkaiba és 1 tisztet 109 főnyi legénységet, 1 gépfegyvert és 1 aknavetőt szállítottunk be. — A Délkeleti harctéren az Ochrida-tóól délre, csapataink megíusítottak egy ellenséges előretörést.

Január 24. A bolgárok Tulcseánál elérték a Szent György-ág északi partját. A Prutna alsó folyásánál visszavertünk orosz előretöréseket. Kövess tábornok hadseregénél helyenként élénkebb ágyuharc volt. Görc közelében különítményeink elfoglaltak egy ellenséges árkot, foglyokul három tisztet és 134 főnyi legénységet szállítottak be és 3 gépfegyvert zsákmányoltak.

Január 25. A szent György-ág északi partját kiírtitették. József királyi herceg vezéreztetett harcveronalán helyenként fokozódott ágyútűzön kívül nem volt jelentős esemény. — Az olasz- és délkeleti harctér változatlan. — A nyugati harctéren a majdnem mindenütt tiszta, fagyos időjárás mellett a harci tevékenység legfőbb helyen mérsékelt határok között maradt. A repülők sokoldalú feladataikra kihasználják a kedvező megíegíyelési viszonyokat. Az ellenség légiharcban 6 repülőgépet vesztett.

Január 26. Tersztyánszky vezéreztetett hadseregénél egy német csapat sikeres vállalkozást hajtott végre. Egyébként a keleti harcveronalon a Pripiattól délre sehol sem volt nagyobb harci tevékenység. — Az olasz- és a délkeleti harctér változatlan — Artoisban, az Ancre és a Somme között és az Aisne-arcveronal mentén a tüzérségi- és aknavető tevékenység időnként fokozódott. Berry au Bac-tól délkeletre, Reimstől északnyugatra, porosz és szász rohamcsapatok behatoltak a francia árkokba és elkezdett harc után 1 tiszttel, 30 főnyi legénységgel és 2 gépfegyverrel tértek vissza. — Az Aa két oldalán tíz kilométer szélességben a németek elfoglaltak több erdőállást, miközben 14 tisztet, 1700 főnyi legénységet elfogtak és 13 gépfegyvert zsákmányoltak.

Anyakönyvi kivonat.

— 1917. január 12-től 1917. január 24-ig. —

Születés.

Lennert Mátyás napszámos és Schmidt Mária leánya Mária, r. kath. — Léber Mária háztartásbeli leánya Anna, r. kath. — Fazekas István Pál szabó segéd és Pittman Mária fia József, r. kath. — Szalai József villanyserelő és Ács Erzsébet leánya Erzsébet, ref. — Badicz Mária házicseléd leánya Mária, ref. — Winter Sándor divatár kereskedő és Szommer Margit fia Andor, izr. — Magyar József cipész iparos és Sutura Erzsébet fia István Mihály, r. kath. — Hugó Mária házicseléd fia János, r. kath.

Hálozás.

Kahiert László 2 hónapos, r. kath. — Lékó Erzsébet 12 hónapos, ref. — Horváth Jánosné Rehák Rozália: kőfaragó segéd neje 40 éves, r. kath. — Prohászka Mária 10 hónapos, r. kath. — Füzik Rózsa 3 hónapos, r. kath. — Novák Mátyás 81 éves, r. kath. — Oláh Juliánna napszámosnő 41 éves, r. kath. — Dudás Gyula 12 hónapos, r. kath. — Özv. Szedmak Jánosné Holcmann Anna magánzó 84 éves, r. kath. — Zelenai Anna 7 hónapos, r. kath. — Özv. Flink Györgyné Nagy Erzsébet magánzó 78 éves, r. kath. — Tálos Erzsébet Aranka 7 hónapos, r. kath. — Ulrich Margit 3 éves r. kath. — Nagy János 3 hónapos, r. kath.

